

Turkish Studies

Social Sciences

Volume 13/18, Summer 2018, p. 179-194

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13823>

ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info/Makale Bilgisi

✍ Received/Geliş: Temmuz 2018 ✓ Accepted/Kabul: Eylül 2018

✍ Referees/Hakemler: Doç Dr. Ümit AKCA - Dr. Öğr. Üyesi Aslı YAYAK

This article was checked by iThenticate.

TOPLUMSAL CİNSİYET ÜZERİNE SOSYOLOJİK BİR ARAŞTIRMA: KAYNAKLARI VE MÜCADELE ALANLARINA YÖNELİK ÖNERİLER

İpek Beyza ALTIPARMAK*

ÖZET

Toplumsal cinsiyete ilişkin etkiler sosyal yapı içinde görülmektedir. Bu etkiler söylemler, roller ve statüler üzerindeki yansımaları ile birlikte kadının ve erkeğin beraber yaşadığı toplumsal hayat içinde ayrışmasına neden olmaktadır. Cinsiyetle ilgili yargılar ve bu yargıların kabul görme durumu üzerinden aile, eğitim, ekonomi ve siyaset gibi pek çok alan şekillenmektedir. Bu şekillenme ile birlikte kadın ve erkeğin eşit katılım sağlayamadığı kurumlar, alanlar ve imkânlar doğmaktadır. Diğer bir deyişle toplumsal cinsiyet algısından kaynaklanan problemler aynı zamanda her iki cinsinde bireysel hareket edebilmesini, daha geniş bir bakış açısıyla yaşama dair kararlar alabilmesini ve cinsiyetçi bakış açısının etkisi altında kalmadan özgürce hareket edebilmesini zorlaştırmaktadır. Bu anlamda sosyal yapının ortak ve eşit paylaşımının oluşabilmesi için konu ile ilgili olarak yapılacak çalışmalar önemli görülmektedir. Buradan hareketle Bursa Teknik Üniversitesi'nde öğrenim gören 160 öğrenciye anket uygulanmıştır. Anket verileri SPSS 16.0 programı kullanılarak analiz edilmiş ve sosyolojik bir bakış açısıyla değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlar kapsamında öğrencilerin genellikle toplumsal cinsiyet rollerinin etkisinde kalmadan ve cinsiyete ilişkin ayrımların ötesinde bir bakış açısına sahip oldukları görülmüştür. Çalışmaya ilişkin bir diğer çıkarım ise toplumsal cinsiyete yönelik ayrımların en çok kültürde (%36,2) görüldüğüdür. Öğrencilere göre toplumsal cinsiyete ilişkin yaptırımlarla mücadele etmede en etkili kurumlar eğitim (%43,1) ve aile (%40,7) olarak görülmektedir. Genel bir perspektiften değerlendirme yapıldığında gençlerin toplumsal cinsiyete ilişkin yargıları reddettikleri ve eşitlikçi bir bakış açısına sahip oldukları görülmüştür. Çalışmanın sonunda konu ile ilgili çıkarım ve önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet, Eşitlik, Hak, Sosyal İnşa

* Dr. Öğr. Üyesi, Bursa Teknik Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Sosyoloji Bölümü, E-mail: ipekbeyza16@hotmail.com

---

A SOCIOLOGICAL RESEARCH ON GENDER: RESOURCES AND SUGGESTIONS FOR STRUGGLE AREA

ABSTRACT

Gender influences are seen in social structure. These influences along with reflections on the rhetoric, roles and statue cause separation of woman and man in social life. Gender related judgements and the acceptance of these judgements shape many social institutions such as family, education, economy and politics. Thus, situations arise where women and men can not participate equally in institutions, areas and facilities. In other words, problems arising from the gender perspective also make it difficult for the individual to act in both genders, to make decisions about living with a broader perspective, and to be able to move freely without being under the influence of the sexist point of view. In this sense sociological research are important in terms of creating an equal and mutual distribution of social structure. For this purpose, questionnaires were applied with 160 students of Bursa Teknik University. Survey data were analyzed using SPSS 16.0 program and evaluated from a sociological point of view. The results show that students are not influenced by gender roles and have a point of view beyond gender discrimination. Another result of the study is that the differences in gender are mostly seen in culture (36.2%). According to the students, the most effective institutions for struggle along social sanctions are seen as education (43.1%) and family (40.7%). When assessed from a general perspective, it has been seen that young people have rejected judgments about gender and have an egalitarian point of view. At the end of the work there are some inferences and recommendations.

STRUCTURED ABSTRACT

The social structure is built with many beliefs, discourses and attitudes. Social construction is influenced by many situations, such as accepted behavior and actions in social life. When we think of the concept of social construction in gender, it is seen that there are differences among women and man. These differences can mean different impossibilities and opportunities for a gender. The advantage for one gender may mean impossibility and limitation for the other gender.

From past to present is seen that both social acceptance and biological differences between men and women are influential on social preferences. The values that are rooted in ancient times and which lead to the restriction of the areas in which women exist, still exist today. Many areas such as selected occupations, preferred colors, free-time evaluation forms are shaped by presuppositions. In this sense, the gender, that is shaped by the meanings of society independently of biological sex, constitutes the source of many problems.

The point of view that confines the woman within the private sphere, fuels many situations underlying the sexist view. Occupations and jobs that are appropriate for women are generally defined within the private sphere. Jobs that do not receive money in return are seen as

suitable for women. This point of this view has caused women's jobs to be worthless over time. On the other hand occupations and jobs that are suitable for men such as politics, economics, management are defined in the public sphere and they are high paying jobs. The idea that men are appropriate for dominating institutional and public space is causing many social pathologies to become visible in society. The distinction between men and women in terms of equality and importance causes many problems, especially violence, chaos, confusion and social crises. The lack of women in the institutional or public spheres creates problems within the common shared principle of life. Given the aforementioned, gender is one of the problem areas studied. In this research, the social problem will be assessed from the point of view of the university students and deductions will be made to the sources and struggle areas about the gender. From this, in this research a questionnaire was applied to 160 students in Bursa Technical University Faculty of Humanities and Social Sciences and a disproportionate stratified random sampling technique was used. University students were preferred for the study sample. In this way, it is aimed to evaluate the concept of young people through their social gender perspective. The study started in October 2017 and ended in December 2017. When the field data were obtained for the study, the survey technique was applied from the quantitative research methods. When the questionnaire was prepared, firstly questions about socio-demographic information were prepared and then questions were asked about the meaning and sources of gender differences. Participants voluntarily participated in the survey study and privacy principles were taken as basis. In this research it is aimed in this direction will be the source of other studies related to gender and contribute to the literature. Socio-demographic data were first interpreted in this study, that conducted for the fields of struggle and the sources of gender also evaluated with a sociological point of view. From this point, 62.5% of the students who applied the questionnaire within the scope of the research were female and 37.5% were male. Most of the interviewees (57%) were in the age of 15-20 years (41%) and 21-25 years old and they were born in the city (71%). When the answers given to the question about what is gender are examined, it is seen that 48% answered as "the role that society gives to sex". Another deduction from the study is that 85% of university students have a sexist perspective on their surroundings. Another important finding is that gender discrimination is highest (36.2%) in culture and (25%) in family.

Within this study, the most effective institution for fighting gender discrimination was searched and when the answers were examined, it was determined that the answers; education (43.1%) and family (40.7%) were intensified. 93.1% responded said yes to the necessity of social awareness activities about gender. As a reason, 32.6% of the interviewees gave the answer "enabling women to move more easily within the social structure".

Afterwards, the judgments created for the gender were questioned (such as; gender perceptions are constrained in various fields, gender makes me different from the other, women can see violence if they deserve it, gender is my preference for my life choices, men are more important than women in their participation in jobs, women should get permission from the men when they want to work, women is a wolf to women, women should take more precautions than men in order to preserve their body

integrity, men are more prominent than women, women should be ignorant of cheating, women should ignore violence by their fathers or their husbands, male children are more important for the family, only the mother is responsible for the children) When the ratios of responses to questions were examined, it was found that they were generally far from a gender based perspective or sexist perspective.. 91% of the women answered "no" to the question of whether it is necessary for women to make sacrifices for their husbands to rise in business life. This ratio is lower in males (61.7%).

When the study was generally evaluated, it was determined that university students had an egalitarian point of view and were far from social prejudices. In addition, when the answers of the interviewers are examined, it is seen that they are frequently referred to the concepts of "culture", "family" and "education". While these concepts and institutions are important for fighting gender discrimination, they are also guides for education and awareness-raising efforts.

Keywords: Gender, Equality, Human Rights, Social Construction

1.Giriş

Toplumsal cinsiyete ilişkin ön yargılar yüzyıllarca toplumları şekillendirmiştir. Bu ön yargılar davranışlarda, kurumlarda, geleneklerde genel anlamda toplumsal yapı içinde kendini sıklıkla gösteren ve kabul gördüğü ve desteklediği ölçüde sonraki kuşaklara aktarılan cinsiyete yönelik ayrımlardır. Bu ayrımlar sosyal yapıda belirli zamanlarda ve koşullarda patolojik durumlar oluşturmaktadır. Oluşan bu söz konusu sorunlar sosyolojik perspektiften bakıldığında çeşitli alt yapıları olan ve üzerinde çalışılması gereken alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Toplumda kabul gören söylemler, kabuller ve inanışlar kimi zaman doğruluğu ve yanlışlığı sorgulanmaksızın sosyal yapıyı şekillendirmektedir (Özkan ve Gündoğdu, 2011: 1144-1145). Bunlardan biri de cinsiyete yönelik ön kabullerdir. Bu noktada daha önde ve yetkin kabul edilen cinsiyet daha şanslı bir konumda yer almaktadır. Biyolojik farklılıklardan bağımsız olarak toplumsal ön kabullerle ve yakıştırmalarla şekillenen her kurum ve alan diğer cinsiyet olmadan eksik yapılmaktadır. Kadınların, eğitim, ekonomi, siyaset, aile vb. gibi var olduğu her alan hayatın ortak paylaşımı esas alındığında tamamlanmaktadır. Tek bir alanda ya da kurumda bile kadının eksik olması beraberinde farklı sorunları doğurmaktadır. Toplumsal gerilimlerin oluşması, hakların tanınmamasından kaynaklı şiddet, kadın yöneticilerin ve çalışanların azlığından kaynaklı erkek egemen bakış ya da çalışma hayatından kadının uzak tutulması gibi durumların tamamı içinde toplumsal cinsiyetçi bakış açısını ve temelinde eşitlik ve hak gibi kavramların eksikliğini barındırmaktadır.

Sosyal yapıda var olan toplumsal cinsiyet gibi sorunların toplumu oluşturan kesimler tarafından değerlendirilmesi oldukça önemlidir. Böylelikle soruna farklı bir bakış elde edilecek ve konuya ilişkin çeşitli çözüm önerileri oluşturulacaktır. Özellikle geleceğin mimarı ve aynı zamanda şekillendiricisi olan gençler üzerinde yapılan çalışmalar büyük önem taşımaktadır. Buradan hareketle yapılan çalışmada sosyolojik bakış açısı ile toplumsal cinsiyete yönelik bir çalışma yapılmış ve çalışmanın ilk kısmında toplumsal cinsiyet kavramına yönelik açıklamalara yer verilmiştir. Daha sonra çalışmanın yönteminden bahsedilmiş ve ardından çalışmanın alan verileri analiz edilmiştir. Çalışmanın bulgular kısmında analiz edilen veriler, sonuç ve öneriler kısmında değerlendirilmiş ve konu ile ilgili önerilere yer verilmiştir. Söz konusu çalışmanın toplumsal cinsiyete ilişkin yapılan ve yapılacak olan çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. Toplumsal Cinsiyet

Kadın ya da erkek olmak toplumsal yapı içinde sadece biyolojik olarak bir farklılığı değil aynı zamanda toplumun o cinsiyetlere yüklediği anlamları da ifade etmektedir. Diğer bir deyişle biyolojik olarak birbirinden farklı olan kadın ve erkek toplum tarafından ona atfedilen roller bakımından da ayrılmaktadır. Biyolojik etkenlerden bağımsız olarak toplum tarafından yüklenen söz konusu anlamlar, roller, yeterlilik ve yetersizlik durumları toplumsal cinsiyet kavramının alt yapısını oluşturmaktadır. Doğduğu andan itibaren bu sosyal inşa sürecinin bir parçası olan birey için farklı renkler, farklı oyuncaklar, farklı mutluluk alanları ve bunun gibi çocukluk sürecini şekillendirecek pek çok farklı şey tasarlanmıştır (Vatandaş, 2007: 30).

Toplumsal cinsiyet kavramı tarihsel perspektifte incelendiğinde yansımasının çok çeşitli örneklerini görmek mümkündür. Günümüz modern koşullarında farklı yansımaları olan bu ayrıcı bakışın örnekleri eski tarihte de karşımıza çıkmaktadır. Tarihteki ilk yazılı kanunlara yani Hammurabi Kanunları'na bakıldığında kanun maddelerinin neredeyse tamamında erkeğin değerine atfedilen önem göze çarpmaktadır. Örneğin, kanunlar incelendiğinde sıradan insan kategorisinde kabul edilen kadının hayatının değeri 30 gümüş şekel¹ iken eğer kadın köle ise değeri 20 gümüş şekel olarak kayıtlara geçmiştir. Diğer taraftan sıradan bir erkeğin sadece gözünün değeri 60 gümüş şekeldir (Harari, 2015: 116). Yine bundan sonraki süreç içinde de barındırdığı anlamlar bakımından toplumsal cinsiyet, toplumsal ve kültürel olarak oluşturulan egemen kabuller ve bu kabuller ile kadın ve erkek olmak ile ilgili etkileşim ve rol biçimlerini kapsamaktadır. Kavramın (gender) literatüre kazandırılması ise ilk olarak 1972 yılında Ann Oakley tarafından gerçekleştirilmiştir. Oakley, "Sex, Gender and Society" isimli eserinde kadın ve erkeğin toplumun benimsediği kabuller ile birbirinden ayrılmasına ve toplumsal hayatın eşitsiz bölüşülmesine değinmiştir (Vatandaş, 2007: 31).

Toplumsal cinsiyet kavramı daha önce değinildiği üzere sadece basit bir cinsiyet ayrımını ifade etmekten öte içinde birçok ayrımı barındırmaktadır ve cinsiyete atfedilen toplumsal anlamlar o cinsiyete sahip kişinin hayatını şekillendirmektedir. Bu durum kimi yer ve kültürlerde² çok daha baskındır. Bu baskın olma durumu cinsiyete özgü rolleri bir zorunluluk olarak bireylere sunmakta ve onlardan uymalarını beklemektedir. Karşılığında ise söz konusu rollere beklendiği gibi uyanlara ödül (toplumsal kabul) uymayanlara ise ceza (toplumsal dışlanma) vaat etmektedir (Öngen ve Aytaç, 2013: 2). Diğer bir deyişle toplumsal cinsiyet kadın ya da erkeğe atfedilen rollerin gündelik pratiklere yansıması durumudur (Ökten, 2009: 304).

Kadın ve erkeğe dair roller kültürden kültüre değişmektedir. Farklı bir bakış açısıyla toplumlar farklı ekonomik, siyasi ya da teknolojik³ dönüşümlerin etkisi ile zamanla cinsiyete ilişkin bakış açılarını değiştirmektedirler. Ancak cinsiyetçi bakış açısına göre değişmeyen tek durum kadının daha çok özel alan, ev işleri, çocuk bakımı, eşin bakımı ile erkeğin ise kamusal alan, ekonomik ve siyasal⁴ alanlar ile özdeşleştirilmesi konusudur (Kahraman, Ozansoy Tunçdemir ve Özcan, 2015: 110-111).

Kadının özel alan ile sınırlandırılması içinde birçok parametreyi barındırmaktadır.

¹ Mezopotamya'da kullanılan ağırlık ve para birimi.

² Toplumsal cinsiyete ilişkin yapılan araştırmalarda kültür kavramı odağında antropolojik bakış açısı ile yapılan çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmalar 1970'lere kadar kadın ve erkek olmak ile ilgili belirleyici rolün kültür tarafından mı yoksa biyolojik farklılıklar tarafından mı üretildiği üzerinde durmaktadır. 1970'lerden sonra yapılan kültür çalışmalarının hız kazanması ile birlikte artık cinsiyetler arasındaki farkın biyolojik farklılıklardan dolayı değil, toplumsal kabullerden dolayı olduğu noktasında çalışmalar ortaya koyulmaya başlanmış ve biyolojik cinsiyet ve kültürel cinsiyet arasındaki farklar üzerinde yoğunlaşmaya başlanmıştır (Koca, 2006: 83)

³ Toplumsal cinsiyetin teknolojinin şekillenmesi ve uygulanması noktasındaki etkileri için Savcı'nın (1999) "Toplumsal Cinsiyet ve Teknoloji" adlı çalışması incelenebilir.

⁴ Toplumsal cinsiyete ilişkin rollerin kabulü siyasete bakış açısına da yansımıştır. Konu ile ilgili detaylı bilgi için Güldü ve Ersoy Kart'ın (2009) "Toplumsal Cinsiyet Roller ve Siyasal Tutumlar: Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme" adlı çalışması incelenebilir.

Çocukların bakımından sorumlu olmak, yaşanılan yerin temiz ve steril olması, yemek, alışveriş ve eşin bakımından sorumlu olmak gibi pek çok durum kadının görevi olarak kabul edilmektedir (Özçatal, 2011: 22). Bu noktada toplumsal yapıyı şekillendiren kamu alanlarında erkek egemen bir yapının oluşması neticesinde ev içi işler değersiz görülmeğe başlanmıştır. Bu anlamda konuyla ilgili olarak karşımıza “cinsiyetlerarası asimetri” kavramı çıkmaktadır. Bu kavram ile anlatılmak istenen bir cinsiyetin diğerine göre daha önemli ya da daha önemsiz olması/görülmesi durumudur (Koca, 2006: 82-83).

Kadının toplumsal cinsiyetçi bakış ile daha çok özel alan ile özdeşleştirilmesinin yanı sıra çalışma hayatına katılımı da sancılı olmaktadır. Çalışma hayatındaki kadına yine cinsiyetiyle ilgili işler yakıştırılmakta bu durumda seçenek ve tercihleri kısıtlamaktadır. Daha çok iş başlangıç ve bitiş saatleri belirli olan, iş yerinde kadınların ve çocukların ağırlıkta olduğu alanlar ön plana çıkarılmaktadır. Örneğin, eğitim sektöründe öğretmen, estetik ve güzellik sektöründe kuaför, sağlık alanında hemşire vb. gibi meslek dallarına yönlendirilen kadınlar için birçok sektör hala tercih edilmeyen durumdadır (Parlaktuna, 2010: 1217-1218; Ulusoy, 1999: 68-69; Urhan ve Etiler, 2011: 197).

Kadının özel alan dışında yer alması, ekonomik özgürlüğe sahip olması ve siyasi alanda aktif olarak rol oynaması sadece bireysel gelişimi için değil aynı zamanda toplumsal gelişim içinde büyük önem arz etmektedir. Kadının sadece özel alan içindeki işlerle tanımlanması tüm kadınları bu alan içinde var etmekte ve pasif iş gücü oluşturmaktadır. Kadının kendi ayakları üzerinde durması ve güçlenmesi başta ailenin olmak üzere ülkenin de psikolojik, kültürel ve sosyo-ekonomik güçlenmesini beraberinde getirecek ve bu durumun önündeki en büyük engel olan ön yargı içeren inanışların değişmesine zemin hazırlayacaktır (Vefikuluçay vd., 2007: 28).

Sosyal bir sorun olan toplumsal cinsiyet kavramına ilişkin çalışmalar pek çok disiplin tarafından yapılmıştır. Bilim dalları için söz konusu farklı bakış, alanı cinsiyet (sex) ve toplumsal cinsiyet (gender) şeklinde birinden ayırmıştır (Bingöl, 2014: 108). Bu farkın yanı sıra toplumsal cinsiyetin pek çok ayrımı üzerinden ve sosyoloji, psikoloji, antropoloji, sosyal hizmet vb. farklı disiplinlerin bakış açıları üzerinden çalışmalar yapılmakta ve alana çeşitlilik kazandırılmaktadır. (Alptekin, 2014: 204).

3.Araştırmanın Yöntemi

3.1.Amaç ve Önem

Üniversite hayatı genellikle bireyin anne-baba yanından ayrılıp kendi ayakları üzerinde durmaya başladığı ve kendini akademik anlamda geliştirmenin yanı sıra ilgi ve alakaları doğrultusunda donanım sağladığı eğitim hayatını ifade etmektedir. Aynı zamanda gençlik dönemi bireyin olgunluk döneminde sahip olacağı tavır ve davranışların içselleştirildiği ve pekiştirildiği bir dönem olması bakımından önemlidir (Pınar vd., 2008: 54). Bu noktada bireyin eğitim hayatı, araştırma ve öğrenme aynı zamanda sorunlarla etkin ve yetkin baş edebilme gibi pek çok parametreyi barındırmaktadır. Yükseköğrenim gören ve mesleki edinim kazanan bireylere yönelik yapılan çalışmalar bu anlamda oldukça önemlidir (Özbay vd., 2011: 60).

Toplumsal cinsiyete ilişkin yapılan çalışmalar hem sosyal bir sorunu ele alması hem de gelecekte kadın ve erkeğe yönelik bakış açısı ile şekillenecek olan sosyal yapıyı anlamak bakımından gereklidir. Bu anlamda yapılacak çalışma ile toplumsal cinsiyet algısı üniversite öğrencileri özelinde değerlendirilmiş ve konuya ilişkin veriler elde edilmiştir. Çalışmada toplumsal cinsiyet algısını besleyen toplumsal kaynaklar ve bu kaynakları besleyen durumlar ile mücadeleye yönelik çözüm önerileri sunulmuştur.

3.2.Evren ve Örneklem

Sosyal problemlere yönelik yapılan çalışmalar ele aldıkları durumu açıklaması ve sorunlara yönelik öneriler getirmesi adına oldukça önemlidir. Bu sorun alanlarından biri de toplumsal yapıyı oluşturan bireylerin kimi konularda aynı kimi konularda ise farklı tavır ve tutumlara maruz kalması nedeniyle sosyal hayatı algılama biçimlerinin yargılar ile şekillenmesi durumudur. Yapılan çalışma ile cinsiyete ilişkin oluşan ve oluşturulan farklı algıların gençler tarafından nasıl yorumladığı araştırılmak istenmiş ve bu amaçla toplumsal cinsiyet kavramından yola çıkılarak örneklem Bursa Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi öğrencileri olarak belirlenmiştir. 2017 Ekim ayında başlayan çalışma Aralık ayında sona ermiştir. Üniversitede öğrenim gören lisans öğrenci sayısı söz konusu tarihlerde 2.699'dur. Bu mevcut üzerinden %6'lık temsil ile 160 öğrenciye anket uygulanmış ve orantısız katmanlı rastgele örneklem tekniği kullanılmıştır.

3.3.Veri Toplama Teknikleri

Yapılacak bilimsel çalışmanın en önemli adımlarından biri o çalışmanın amacına uygun bir şekilde ilerlemesi ve sonuca ulaşılmasıdır. Bu nedenle uygulanan yöntem ve işlemler ile başlangıçta tercih edilen tutumun örtüşmesi gereklidir. Bu şekilde sağlıklı bir ilerleme kaydedilmektedir (Çelebi, 2001: 236). Sosyolojik bir bakış açısı ile gerçekleştirilecek çalışmada ilk olarak örneklem kitle belirlenmiş ve söz konusu örneklem kitleye uygulanabilecek veri toplama tekniği ve sonucun değerlendirilme şekline karar verilmiştir. Daha sonra alana ilişkin başta sosyoloji literatürü olmak üzere psikoloji, antropoloji ve felsefe alanlarına ilişkin literatür taraması yapılmış ve gerekli dokümanlara ulaşılmıştır.

Çalışmanın alan verileri değerlendirilmek için SPSS 16.0 paket programı kullanılmıştır. Analiz edilen veriler tablolaştırılmış ve yorumlanmıştır. Oluşturulan çapraz tablolar için Ki Kare Testi uygulanmış ve anlamlı olup olmadıkları sorgulanmıştır. Toplumsal cinsiyete ilişkin yargıların belirlenmesi için fakültede mevcut olan bölümlerden en az bir öğrencinin katılımıyla oluşturulan 20 kişilik grup ile kavram hakkında tartışma ortamı oluşturulmuş ve 15 yargı belirlenmiştir. Buradan hareketle anketin bir bölümünde toplumsal cinsiyete ilişkin belirlenen bu kavramlara üniversite öğrenimi gören gençlerin bakışı araştırılmıştır. Anketlerin uygulama süresi yaklaşık 20-25 dk. aralığında sürmüştür. Çalışmada gönüllülük ve gizlilik esas alınmış olup, anketler sadece çalışmaya katılmak isteyen öğrencilere uygulanmıştır.

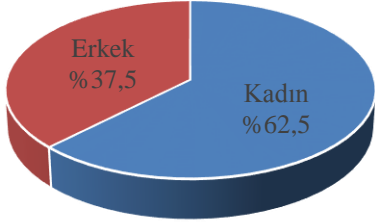
4.Araştırmanın Bulguları

Yapılan çalışmada sosyolojik bir bakış açısı ile değerlendirilen toplumsal cinsiyet kavramı üniversite okuyan gençlerin gözünden analiz edilmiştir. Bu amaçla araştırmanın bulgular kısmında ilk olarak örneklem kitlenin sosyo-demografik özelliklerine yer verilmiştir. Daha sonra toplumsal cinsiyetin gençlerin gözünden anlamı sorgulanmış ve kaynakları belirlenmeye çalışılmıştır. Son olarak toplumsal cinsiyete ilişkin oluşturulan yargıların gençlerin gözünden bir değerlendirilmesi yapılmaya çalışılmıştır.

4.1.Görüşülenlerin Sosyo-demografik Özellikleri

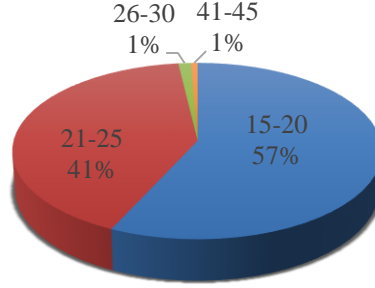
Çalışmanın alan verileri analiz edilirken ilk olarak sosyo-demografik veriler üzerinde durulmuştur. Buradan hareketle öğrencilerin cinsiyet, yaş ve doğum yeri bilgisi tablolaştırılarak sunulmuştur.

Tablo 1: Cinsiyet

■ Kadın ■ Erkek

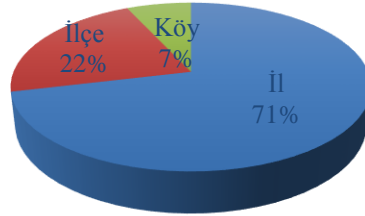
Tablo 2: Yaş

■ 15-20 ■ 21-25 ■ 26-30
■ 31-35 ■ 36-40 ■ 41-45

Çalışmanın örnekleminde yer alan öğrencilerin %62,5'i kadın ve %37,5'i erkektir. Yaş aralığı incelendiğinde ise çoğunluğun (%57) 15-20 yaş ve (%41) 21-25 yaş aralığında yer aldığı görülmüştür. Yaş aralığının bu dilimde yoğunlaşmasının en önemli nedeni araştırmanın üniversite öğrencileri üzerinde yapılmasıdır. Diğer yaş verileri ise %1 oranında 26-30 ve yine %1 oranında 41-45 şeklindedir.

Tablo 3: Doğum Yeri

■ İl ■ İlçe ■ Köy

Görüşülenlerin doğum yeri bilgisi incelendiğinde %71'inin il doğumlu olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra %22 oranında ilçe doğumlu ve %7 oranında köy doğumlu öğrenciler çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Bu verilerden yola çıkarak örneklemin 15-25 yaş aralığında yoğunlaşan ve büyük çoğunluğunun il doğumlu öğrencilerden oluştuğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

4.2. Toplumsal Cinsiyetin Anlamı ve Kaynakları

Toplumsal cinsiyet, sosyal yapı içinde düşüncelerde ve dışa vurulan cinsiyetçi eylemlerde kendini gösteren bir şekilde var olmaktadır. Bu noktada toplumsal cinsiyet kavramını öğrencilerin ne şekilde tanımladığı sorgulanmak istenmiştir.

Tablo 4: Toplumsal Cinsiyet Nedir?		
	Sayı (f)	Yüzde (%)
Toplumda Kadının ve Erkeğin Farklı Bir Yere Konulması	27	16,9
Toplumun Cinsiyete Verdiği Roller	77	48,1
Kadın ve Erkeğe Eşit Davranmaktır	26	16,2
Kadın ve Erkeğin Beklentileri, İnançları	16	10,0
Kendini Karşı Cins Göre Daha Üstün Görmektir	5	3,1
Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık Yapılmasıdır	3	1,9
Cevapsız	6	3,8
Toplam	160	100,0

Görüşülenlere “Toplumsal cinsiyetin nedir?” şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Verilen cevaplar analiz edildiğinde öğrencilerin %48’inin toplumun cinsiyete verdiği roller şeklinde cevap verdiği görülmüştür. Buradan hareketle öğrencilerin toplumsal cinsiyete ilişkin bilgi sahibi olduğu yönünde bir çıkarım yapmak yanlış olmayacaktır. Diğer cevaplar incelendiğinde %16,9 oranında toplumda kadının ve erkeğin farklı bir yere konulması ve %16,2 oranında kadın ve erkeğe eşit davranmaktır şeklinde cevap verildiği görülmüştür. Bunların yanı sıra %10 oranında kadın ve erkeğin beklentileri, inançları, %3,1 oranında kendini karşı cins karşı üstün görmek, %1,9 oranında cinsiyete dayalı ayrımcılık yapmak şeklinde cevaplar verilmiştir. %3,8 oranında cevapsız soru bulunmaktadır.

Tablo 5: Görüşülenlere Göre Çevrelerinde Toplumsal Cinsiyet Temelli Bir Bakış Açısının Olup Olmadığı		
	Sayı (f)	Yüzde (%)
Evet	136	85
Hayır	24	15
Toplam	160	100,0

Toplumsal cinsiyetten ne anlaşıldığının saptanmasından sonra öğrencilerin yaşadıkları sosyal çevrede toplumsal cinsiyet temelli bir bakış açısının olup olmadığı sorusu yöneltilmiştir. Bu konuda görüşülenlerin %85’i yaşadıkları çevrede cinsiyetçi bir bakış açısının bulunduğunu belirtmiştir. %15’lik bir oran ise böyle bir bakış açısının bulunmadığını söylemiştir. Soruyla ilgili bir değerlendirme yapıldığında üniversitede okuyan gençlerin çoğunun sosyal çevresinin toplumsal cinsiyetçi bir bakış açısı ile şekillendiğini söylemek mümkündür.

Tablo 6: Görüşülenlere Göre Toplumsal Cinsiyete İlişkin Ayrımların En Çok Nerede Görüldüğü?		
	Sayı (f)	Yüzde (%)
Ailede	40	25
Ekonomide	20	12,5
Eğitimde	15	9,4
Siyasette	16	10,0
Kültürde	58	36,2
Diğer	11	6,9
Toplam	160	100,0

Toplumsal söylemler, inanışlar, yaptırımlar toplumsal cinsiyete yönelik pek çok ön kabulün temelini oluşturmaktadır. Bu noktada konuya ilişkin önleyici ve bilgilendirici çalışmaların yapılabilmesi için bu ayrımcı makasın en çok nerede yaşandığının bilinmesi önemlidir. Çalışma kapsamında anket uygulanan öğrencilere toplumsal cinsiyete ilişkin ayrımların en çok nerede görüldüğü sorulmuştur. Bu noktada verilen cevapların en çok kültür (%36,2) noktasında yoğunlaştığı görülmüştür. Toplumsal yapıyı besleyen gelenek ve göreneklerin nesiller boyunca aktarımını sağlayan kültür, her zaman olumlu ve sürdürülebilir gelenek aktarımını sağlamamaktadır. Bu noktada gençler toplumsal cinsiyete ilişkin kodların daha çok kültür ile aktarıldığını düşünmektedirler.

Kültürden sonra toplumsal cinsiyete yönelik kodların aktarımını sağlayan bir diğer unsur aile (%25) olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yönüyle toplum yapısı içinde ailenin bilinçlendirilmesi ve modern koşullara karşı güçlendirilmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir. Daha sonra verilen cevaplar %12,5 oranında ekonomide, %10 oranında siyasette, %9,4 eğitimde ve %6,9 diğer olarak analiz edilmiştir.

	Evet		Hayır		Toplam	
	Sayı (f)	Yüzde (%)	Sayı (f)	Yüzde (%)	Sayı (f)	Yüzde (%)
Kadın	92	92	8	8	100	100
Erkek	39	66,1	20	33,9	59	100

*x 2=17,154 *df=1 *p=0,000 Missing f= 1 %=0,6

Kültür kavramına yapılan vurgudan hareketle toplumsal cinsiyet ile ilgili olarak kabul görmüş inançların kültürel yapıda yer alan kodlarla aktarıldığını düşünen kadınların oranı %92 iken bu oran erkeklerde %66,1'dir. Bu noktada oranlar incelendiğinde kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla kültürdeki kodların toplumsal cinsiyeti beslediğini düşündüğü söylenebilir. Kültürün sosyal yapıyı şekillendiren inanışları beslediği düşünülürse toplumsal cinsiyete ilişkin düşünce yapısını da önemli ölçüde şekillendirdiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

	Sayı (f)	Yüzde (%)
Siyaset	6	3,8
Aile	65	40,7
Ekonomi	5	3,1
Eğitim	69	43,1
Din	10	6,2
Diğer	5	3,1
Toplam	160	100,0

Toplumsal cinsiyet algısının önlenmesi adına yapılması gerekenler ve öncelikli kurumların belirlenmesi kadar mücadeleye nereden başlanması gerektiği de oldukça önemlidir. Bu noktada görüşülenlere toplumsal cinsiyetçi bakış açısı ile mücadele etmek için en etkili kurumun ne olduğu sorulmuş ve alınan cevapların daha çok eğitim (%43,1) kurumunda yoğunlaştığı görülmüştür. Bu anlamda eğitim müfredatı içinde toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik derslerin ve ders kitaplarının olmasının sürece olumlu katkı sağlayacağı açıktır. Konu ile ilgili olarak yapılan pek çok araştırma

mevcuttur. Örneğin, Kırbaçoğlu Kılıç ve Eyüp (2011: 143-144) “İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarında Ortaya Çıkan Toplumsal Cinsiyet Rollerini Üzerine Bir İnceleme” isimli çalışmalarında 6. sınıflardaki Türkçe ders kitaplarında yer alan konular ve sunulardan hareketle toplumsal cinsiyete ilişkin içerik analizi yapmış ve cinsiyetçi bir bakış açısının varlığına yönelik bir çıkarımda bulunmuşlardır. Konu ile ilgili olarak yapılan ve benzer sonuçlara sahip bir diğer araştırma da Kalaycı ve Hayırsever’in (2014: 16) “Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi” ders kitabı üzerinde yaptıkları çalışmadır. Yapılan değerlendirme sonucunda ders kitabında kadın ve erkek olmayla ilgili olarak cinsiyetçi sunumların olduğu görülmüştür. Yine Gümüşoğlu’nun (2014: 49-50) “Ders Kitaplarında Toplumsal Cinsiyet” isimli çalışmasında ders kitaplarının toplumsal cinsiyet ekseninde yıllar bazında analizi mevcuttur.

Eğitimden sonra öncelikli alan olarak aile (%40,7) kurumu gelmektedir. Aile, bireyin sosyalleştiği ve hayata dair ilk kazanımlarını gerçekleştirdiği, hangi davranış örüntülerinin takdir hangilerinin tenkit edileceği noktasında ilk deneyimlerin yaşandığı yerdir. Bu anlamda ailenin çocuklarına kazandırdığı ve kazandıracığı eşitlikçi düşünce yapısı gençlik ve olgunluk döneminde bireyin tavrını belirlemesi bakımından elzem görülmektedir. Eğitim kurumundan sonra sırası ile %6,2 oranında din, %3,8 oranında siyaset ve %3,1 oranında ekonomi ve diğer cevapları verilmiştir.

	Sayı (f)	Yüzde (%)
Evet	149	93,1
Hayır	7	4,4
Cevapsız	4	2,5
Toplam	160	100,0

Katılımcılara yöneltilen “Toplumsal cinsiyete ilişkin toplumsal bilinçlendirme çalışmaları gerekli midir?” sorusuna görüşülenlerin %93,1’i evet, %4,4’ü ise hayır cevabını vermiştir. %2,5’lik bir oran kayıp veridir. Sadece kadınların cevapları incelendiğinde tamamının evet cevabını verdiği görülmüştür. Hayır diyen öğrencilerin tamamı erkektir. Bu noktada erkeklerin evet oranı da azımsanmayacak ölçüde olmakla birlikte, toplumsal cinsiyete ilişkin bilinçlendirme konusunda öğrencilerin duyarlı oldukları görülmüştür.

	Sayı (f)	Yüzde (%)
Toplumun İlerlemesi İçin	13	8,1
Kadınların Sosyal Yapı İçinde Daha Özgür Hareket Etmesi İçin	52	32,6
Cinsiyet Ayrımı Yapılmaması İçin	37	23,1
Şiddetin Azalması İçin	15	9,4
Daha Sağlıklı Bir Toplum İçin	25	15,6
Cinsiyetler Arasındaki Tartışmaların Azalması İçin	18	11,2
Toplam	160	100,0

Toplumsal cinsiyet konusunda toplumsal bilinçlendirme çalışmaları yapılmasının gerekli olduğunu düşünenlerin neden böyle düşündükleri araştırılmıştır. Bu soru karşısında görüşülenlerin %32,6’sı kadınların sosyal yapı içinde daha rahat hareket etmesi için cevabını vermiştir. Cinsiyet ayrımı yapılamaması için cevabını verenler %23,1, daha sağlıklı bir toplum için cevabını verenler %15,6, cinsiyetler arasındaki tartışmaların azalması için cevabını verenler %11,2’dir. Şiddetin

azalması için %9,4 ve toplumun ilerlemesi için %8,1 oranında cevap verilmiştir. Genel bir değerlendirme ile üniversite öğrencilerinin şiddetin azalmasından toplumsal ilerlemeye, kadınların özgür hareket etmesinden tartışmaların azalmasına kadar pek çok sosyal problem ile toplumsal cinsiyeti ilişkilendirdikleri görülmüştür.

Görüşülenlerin sadece %3,1 toplumsal cinsiyete ilişkin bilinçlendirme çalışmalarının gerekli olmadığı yönünde görüş belirtmiş ve sebep olarak ‘daha ciddi sorunlarla uğraşılması gerekir’ şeklinde cevap vermişlerdir.

4.3. Toplumsal Cinsiyete İlişkin Yargılar

Toplumsal cinsiyetçi kalıplar sosyal hayatı kimi zaman görünen biçimde uygulamalarla kimi zaman ise düşüncelerle şekillendirmektedir. Gündelik hayat içinde var olan cinsiyete ilişkin kabuller ve ön yargılar kadınları kısıtlamakta ve hareket alanlarını sınırlamaktadır. Bu noktada üniversite öğrencilerinin örnek olarak sunulan çeşitli yargılar karşısındaki tutumu araştırılmıştır. Konuyla ilgili olarak verilen ilk yargı ‘‘Toplumsal cinsiyet algısı kadınları çeşitli alanlarda kısıtlar’’ şeklindedir. Bu noktada öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (%87,4) cinsiyetçi yargıların kadınlarını kısıtladığını düşünmektedir.

Tablo 11: Toplumsal Cinsiyet ile İlgili Yargılar	Evet		Hayır	
	Sayı (f)	Yüzde (%)	Sayı (f)	Yüzde (%)
Toplumsal cinsiyet algısı kadınları çeşitli alanlarda kısıtlar	140	87,4	20	12,6
Sahip olduğum cinsiyet beni diğerinden farklı kılar	44	27,5	116	72,5
Kadın hak ediyorsa şiddet görebilir	13	8,2	147	91,8
Hayata dair tercihlerimde cinsiyetimi göz önünde bulundururum	67	41,9	93	58,1
Erkeğin çalışması kadından daha önemlidir	31	19,4	129	80,6
Kadın çalışmak için babasından ya da kocasından izin almalıdır	31	19,4	129	80,6
Kadınlar vücut bütünlüğünü korumak için erkeklerden daha fazla önlem almalıdır	100	62,5	60	37,5
Kadın kadının kurdudur	65	40,6	95	59,4
Erkekler cinsiyeti itibarıyla kadınlardan daha öndedir	25	15,6	135	84,4
Kadınlar erkeklerin aldatma gibi durumlarını göz ardı etmelidir	7	4,4	153	95,6
Kadınlar babalarının ya da kocalarının bazı şiddet davranışına göz yummalıdır	9	5,6	151	94,4
Evin reisi erkektir	31	19,4	129	80,6
Erkek çocukları ailede daha önemlidir	15	9,4	145	90,6
Çocukların bakımından sadece kadın sorumludur	27	16,9	133	83,1

‘‘Sahip olduğum cinsiyet beni diğerinden farklı kılar’’ yargısına katılmayan öğrencilerin oranı %72,5, ‘‘Kadın hak ediyorsa şiddet görebilir’’ yargısına katılmayanların oranı %91,8, ‘‘Hayata dair tercihlerimde cinsiyetimi göz önünde bulundururum’’ yargısına katılmayanlar %58,1, ‘‘Erkeğin

çalışması kadından daha önemlidir”, “Kadın çalışmak için babasından ya da kocasından izin almalıdır” ve “Evin reisi erkektir” yargısına katılmayanlar %80,6 oranındadır.

Toplumsal yapı içinde dezavantajlı konumda olan kadınlar çeşitli nedenler ile tehlikelere daha açık bir şekilde yer almaktadırlar. Bu durumun toplumun birçok kesiminde kabul gördüğü düşünüldüğünde “Kadınlar vücut bütünlüğünü korumak için erkeklerden daha fazla önlem almalıdır” yargısına %62,5 oranında evet cevabı verilmiştir.

“Kadın kadının kurdudur” şeklindeki yargı karşısında görüşülenler %59,4 oranında hayır cevabını vermiştir. Yine “Erkekler cinsiyeti itibarıyla kadınlardan daha öndedir” şeklindeki cinsiyetçi yargıya hayır diyenlerin oranı %84,4’tür. “Kadınlar erkeklerin aldatma gibi durumlarını göz ardı etmelidir” yargısına büyük bir çoğunluk (%95,6) hayır cevabı vermiştir. Kadının aldatılmayı kabullenmesi durumu büyük bir çoğunlukla reddedilmiştir. Büyük bir çoğunlukla reddedilen bir başka yargı da “Kadınlar babalarının ya da kocalarının bazı şiddet davranışına göz yummalıdır” yargısıdır. Görüşülenlerin %94,4’ü bu yargıyı reddetmiştir. Kadının şiddet görmesi durumu gençler tarafından kabul görmeyen bir davranış biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Erkek çocuklarını ailede kız çocuklarından daha önemli olmadığını düşünenlerin oranı %90,6 ve çocukların bakımından sadece kadının sorumlu olmadığını düşünenlerin oranı ise %83,1’dir. Yargıların tamamı değerlendirildiğinde üniversite gençlerinin toplumsal cinsiyetçi bakış açısından uzak oldukları ve daha çok eşitlikçi bir tavır sergiledikleri görülmüştür.

	Evet		Hayır		Toplam	
	Sayı (f)	Yüzde (%)	Sayı (f)	Yüzde (%)	Sayı (f)	Yüzde (%)
Kadın	9	9	91	91	100	100
Erkek	23	38,3	37	61,7	60	100

*x²=20,167

*df=1

*p=0,000

Toplumsal cinsiyete ilişkin yargılardan biri olan “Kadınlar eşlerinin iş hayatında yükselmesi için fedakârlık yapmalı mıdır?” sorusuna kadınların %91’i ve erkeklerin %61,7’si hayır cevabını vermiştir. Bu noktada verilen cevaplar incelendiğinde erkeklerin %38,3’ünün evet cevabını verdiği görülmüştür.

5.Sonuç ve Öneriler

Toplumsal yapıyı oluşturan pek çok unsur ve sosyal inşa mevcuttur. Ancak bu yapı cinsiyetler açısından düşünüldüğünde yüklediği farklı anlamlar, görevler ve statüler ile birlikte her cinsiyet için aynı olanaklara sahip değildir. Cinsiyetlerin gündelik hayat içindeki koşullarla sınırlandırılması aslında pek çok farklı sorun alanını doğurmaktadır. Eşitsizlik, şiddet, işsizlik, gibi pek çok sorun, temelinde cinsiyetçi düşünceden beslenmektedir. Bu anlamda yapılan çalışma ile toplumsal cinsiyet kavramı ele alınmış ve üniversite öğrencilerinin değerlendirmelerine yer verilerek analiz edilmiştir. Buradan hareketle çalışmanın ilk olarak sosyo-demografik özellikleri değerlendirilmiştir. Bu noktada çalışmaya katılan öğrencilerin %62,5’i kadın ve %37,5’i erkeklerden oluşmaktadır. Yaş aralığı incelendiğinde katılımcıların %57’sinin 15-20 yaş aralığında olduğu saptanmıştır. Doğum yeri bilgisi ele alındığında ise katılımcıların büyük bir çoğunluğunun (%71) il doğumlu olduğu görülmüştür.

Görüşülenlerin toplumsal cinsiyet kavramından ne anladığı incelendiğinde lisans öğrenimi gören öğrencilerin en fazla (%48,1) “toplumun cinsiyete yüklediği roller” şeklinde cevap verdiği görülmüştür. Burada öğrencilerin toplumsal cinsiyete ilişkin bilgi sahibi olduğu noktasında yorum

yapmak yanlış olmayacaktır. Söz konusu bilginin öğrencilerin eğitim hayatının devam etmesiyle ilgili olduğu da düşünülebilir. Üniversite eğitimi alan öğrencilerin sayısının artmasının ve bu durumun sosyal ve siyasal politikalarla desteklenmesinin toplumsal eşitlik bilincinin artmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bir diğer araştırılan alan da katılımcıların çevresinde toplumsal cinsiyet temelli bir bakış açısının olup olmadığı yönündedir. Konuyla ilgili olarak verilen cevapların %85'i evet şeklindedir. Bu anlamda geliştirilen önerilerden biri toplumsal bilinçlenme çalışmalarının artması noktasındadır. Kadın- erkek eşitliği konusu ile ilgili mesaj veren televizyon reklamları, dizi ve sinema filmlerinin sayısının ve sıklığının artırılması yine bununla beraber yazılı basının da desteği sürece olumlu katkı sağlayacaktır.

Toplumsal cinsiyete ilişkin ayrımların en çok nerede görüldüğüne yönelik çıkan sonuçlar incelendiğinde en fazla kültürde (%36,2) ve ailede (%25) olduğu görülmüştür. Yine toplumsal cinsiyetin kültürel kodlarla aktarıldığını düşünen kadınların oranı %92, erkeklerin oranı ise %66,1'dir. Kültür burada öncelikli alan olmakla birlikte aile kurumu da üzerinde durulması gereken bir diğer noktadır. Nitekim konu ile ilgili sonuçları destekler nitelikte Aylaz ve arkadaşlarının (2014: 187) İnönü Üniversitesi'nde yaptıkları çalışmada annelerin eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin toplumsal cinsiyetçi bakış açılarının zayıfladığı görülmüştür. Bu anlamda aile toplumsal cinsiyetle mücadelede de önemli bir kurum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Toplumsal cinsiyet algısı ile mücadele edilmesi için en etkili kurum incelendiğinde öne çıkan kurumlar (%43,1) eğitim ve (%40,7) ailedir. Hem eğitim hem de aile bireyde istedik değişiklikler gerçekleştirebilme, çağdaş ve modern davranış örüntüleri oluşturabilme adına önemli kurumlardadır. Her ikisinin de bireye hak ve özgürlükler bakımından eşitlikçi bir yaklaşımla bilgi kazandırması, ailenin güçlendirilmesi, eğitim alanında mevcut olan cinsiyetçi sunumların kaldırılması ya da yeniden aksi yönde düzenlenmesi ile süreç olumlu yönde desteklenecektir.

Toplumsal cinsiyetle mücadelede önemli olan noktalardan biri de toplumsal bilinçlenmedir. Bu konuda yapılan çalışmalar oldukça etkili ve önemlidir. Katılımcılara yöneltilen toplumsal cinsiyete ilişkin bilinçlendirme çalışmalarının gerekli olup olmadığı yönündeki soruya büyük çoğunluk (%93,1) gerekli olduğu yönünde görüş belirtmiştir. Nedeni sorgulandığında ise verilen cevapların daha çok (%32,6) kadınların sosyal yapı içinde daha özgür hareket edebilmesi seçeneğinde yoğunlaştığı görülmüştür. Bu noktada konu ile ilgili olarak geliştirilen önerilerden bir diğeri de kadınların önünde sınır olarak duran ve geçilmesi halinde toplumsal yaptırım uygulanan durumların öncelikle neler olduğunun ortaya koyulması ve daha sonra bunlar ile mücadele edilmeye başlanmasıdır. Sosyal yapı içinde birçok durum ve koşul normalleşmiş ve sırandan kabuller şeklinde varlığını sürdürmektedir. Bunların farkına varmak için önce toplumsal cinsiyete ilişkin durumların daha detaylı olarak ortaya koyulması gerekmektedir.

Öğrencilerin toplumsal cinsiyete yönelik tavırlarını ölçmek için oluşturulan 15 yargı karşında (toplumsal cinsiyet algısı kadınları çeşitli alanlarda kısıtlar, sahip olduğum cinsiyet beni diğerinden farklı kılar, kadın hak ediyorsa şiddet görebilir, hayata dair tercihlerimde cinsiyetimi göz önünde bulundururum, erkeğin çalışması kadından daha önemlidir, kadın çalışmak için babasından ya da kocasından izin almalıdır, kadınlar vücut bütünlüğünü korumak için erkeklerden daha fazla önlem almalıdır, kadın kadının kurdudur, erkekler cinsiyeti itibarıyla kadınlardan daha öndedir, kadınlar erkeklerin aldatma gibi durumlarını göz ardı etmelidir, kadınlar babalarının ya da kocalarının bazı şiddet davranışına göz yummalıdır, evin reisi erkektir, erkek çocukları ailede daha önemlidir, çocukların bakımından sadece kadın sorumludur) eşitlikçi bir tavır sergiler yönde cevap verdikleri görülmüştür. Bu noktada üniversite eğitiminin öğrencileri eşitlikçi bir şekilde beslediği düşünülmektedir. Burada eğitimin geliştirici misyonunun devreye girdiği yorumu getirilebilir.

Kadınların, eşlerinin iş hayatında yükselmesi için fedakârlık yapması gerekli midir? sorusuna kadınların büyük bir çoğunluğu hayır (%91) cevabını verirken bu oranın erkeklerde düştüğü (%61,7) görülmektedir. Buradan bakıldığında kadınların erkeklere göre daha eşitlikçi bir bakışa sahip oldukları görülmektedir. Nitekim konuyla ilgili olarak yapılan çalışmalar incelendiğinde çoğunlukla kadınların daha eşitlikçi bir bakış açısıyla konuya yaklaştıkları görülmüştür (Sis Çelik vd., 2013: 184; Seçgin ve Tural, 2011: 2456; Vefikuluçay vd., 2007: 36; Seçgin ve Kurnaz, 2015: 36). Buradan hareketle çalışmayla ilgili bir diğer öneri de kadın-erkek eşitliği, hak ve özgürlükler konusunda bilinçlendirme çalışmalarının yapılması noktasındadır. Zaten eğitim alanı içinde yer alan bireylere dersler kapsamında yapılacak eğitim ve atölye çalışmaları sürece olumlu katkı sağlayacaktır.

Yapılan çalışma ile toplumsal cinsiyeti pekiştiren ve mücadele edilmesinde etkili olacağı düşünülen kurumlar ortaya koyulmuş ve gençlerin gözünden değerlendirilmiştir. Çalışmanın genelinde gençlerde eşitlikçi bakış açısının etkili olduğu görülmüştür. Ancak gençlerin sahip olduğu çevrenin cinsiyetçi düşüncelerle şekillendiği saptandığı için konuya ilişkin çalışmaların genel olarak kamusal ve kurumsal olarak her alanda yapılması önemli görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Alptekin, D. (2014). Çelişik Duygularda Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı Sorgusu: Üniversite Gençliğinin Cinsiyet Algısına Dair Bir Araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (32), 203-211.
- Aylaz, R., Güneş, G., Uzun, Ö. ve Ünal, S. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rolüne Yönelik Görüşleri. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 23(5), 183-189.
- Bingöl, O. (2014). Toplumsal Cinsiyet Olgusu ve Türkiye'de Kadınlık. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2014(3), 108-114.
- Çelebi, N. (2001). *Sosyoloji ve Metodoloji Yazıları*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Güldü, Ö. ve Ersoy Kart, M. (2009). Toplumsal Cinsiyet Rollerini Ve Siyasal Tutumlar: Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 64(3), 97-116.
- Gümüšoğlu, F. (2014). Ders Kitaplarında Toplumsal Cinsiyet. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 2(4), 39-50.
- Harari, Y. (2015). *Sapiens*. Ertuğrul Genç (Çev.). İstanbul: Kolektif Kitap.
- Kahraman, A. B., Ozansoy Tunçdemir, N. ve Özcan, A. (2015). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Hemşirelik Bölümünde Öğrenim Gören Erkek Öğrencilerin Mesleğe Yönelik Algıları. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 18(2), 108-144.
- Kalaycı, N. ve Hayırsever, F. (2014). Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Bağlamında Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi Ders Kitabına Yönelik Bir İnceleme ve Bu Konuya İlişkin Öğrenci Algılarının Belirlenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14(3), 1065-1072.
- Kırbaşoğlu Kılıç, L. ve Eyüp, B. (2011). İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarında Ortaya Çıkan Toplumsal Cinsiyet Rollerine Üzerine Bir İnceleme, *ODÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 129-148.
- Koca, C. (2006). Beden Eğitimi ve Spor Alanında Toplumsal Cinsiyet İlişkileri. *Spor Bilimleri Dergisi*, 17(2), 81-99.

- Ökten, Ş. (2009). Toplumsal Cinsiyet ve İktidar: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Toplumsal Cinsiyet Düzeni. *Journal of International Social Research*, 2(8), 302-312.
- Öngen, B. ve Aytaç, S. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve Yaşam Değerleri İlişkisi. *Sosyoloji Konferansları*, (48), 1-18.
- Özbay, Y., Terzi, Ş., Erkan, S. ve Cihangir Çankaya, Z. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Profesyonel Yardım Arama Tutumları, Cinsiyet Rollerini ve Kendini Saklama Düzeyleri. *Pegem Eğitim Ve Öğretim Dergisi*, 1(4), 59-71.
- Özçatal, E. Ö. (2011). Ataerkillik, Toplumsal Cinsiyet ve Kadının Çalışma Yaşamına Katılımı. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi*, 1(1), 21-39.
- Özkan, B. ve Gündoğdu, A. E. (2011). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Türkçede Atasözleri ve Deyimler. *Electronic Turkish Studies*, 6(3), 1133-1147.
- Parlaktuna, İ. (2010). Türkiye'de Cinsiyete Dayalı Mesleki Ayrımcılığın Analizi. *Ege Akademik Bakış*, 10(4), 1217-1230.
- Pınar, G., Taşkın, L., ve Eroğlu, K. (2008). Başkent Üniversitesi Öğrenci Yurdunda Kalan Gençlerin Toplumsal Cinsiyet Rol Kalıplarına İlişkin Tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 15(1), 47-57.
- Savcı, İ. (1999). Toplumsal Cinsiyet ve Teknoloji. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, 54(1), 123-142.
- Seçgin, F. ve Kurnaz, Ş. (2015). Sosyal Bilgiler Dersinde Toplumsal Cinsiyet Etkinliklerinin Öğrencilerin Algı ve Tutumlarına Etkisi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2015(5), 24-38.
- Seçgin, F., ve Tural, A. (2011). Sınıf Öğretmenliği Bölümü Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları. *Education Sciences*, 6(4), 2446-2458.
- Sis Çelik, A., Pasinlioğlu, T., Tan, G. ve Koyuncu, H. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Eşitliği Tutumlarının Belirlenmesi. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 21(3), 181-186.
- Ulusoy, D. (1999). Plastik Sanatlarda Toplumsal Cinsiyet. *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 16(2), 47-73.
- Urhan, B., ve Etiler, N. (2011). Sağlık Sektöründe Kadın Emeginin Toplumsal Cinsiyet Açısından Analizi. *Çalışma ve Toplum*, 2(29), 191-215.
- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı. *Sosyoloji Konferansları*, (35), 29-56.
- Vefikuluçay, D., Zeyneloğlu, S., Eroğlu, K. ve Taşkın, L. (2007). Kafkas Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bakış Açılıarı. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 14(2), 26-38.